

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Úpadek podnikatele a způsoby řešení

Zuzana Vajdzionská

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zuzana Vajdzionská

Provoz a ekonomika

Název práce

Úpadek podnikatele a způsoby řešení

Název anglicky

Bankruptcy of entrepreneur and ways of solving

Cíle práce

Cílem práce bude zjistit příčiny, vývoj a způsoby řešení úpadku podnikatelů, dále dopady jednotlivých způsobů řešení na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení.

Metodika

1. – soustředění právních předpisů a odborné literatury, konzultace s vedoucím práce do 30. 06. 2014
- prostudování teoretické části práce a její zhodnocení
 - získání a prostudování konkrétních materiálů
 - vyhodnocení získaných dat
 - sumarizace výsledků a jejich vyhodnocení

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

insolvenční soud, insolvenční rejstřík, insolvenční správce, insolvenční řízení, dlužník, věřitel, pohledávka, konkurz, reorganizace, oddlužení

Doporučené zdroje informací

Další literatura po dohodě s vedoucím práce.

- (1) KOTOUČOVÁ, JIŘINA. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář. 1.vydání, Praha : C.H. Beck, 2010. 1100 s. ISBN 978-80-7400-320-2
- (2) MARŠÍKOVÁ, JOLANA. Insolvenční zákon : s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy. 3. vydání, Praha : Leges, 2014. 864 s. ISBN 978-80-87576-80-9
- (3) ZUZÁK, R.; KÖNIGOVÁ, M. Krizové řízení podniku. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Grada Publishing, 2009. Krize a podniková kultura, s. 184-189. ISBN 978-80-247-3156-8.
- (4) Česko. Zákon č. 294/2013 Sb., ze dne 12.září 2013 kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

JUDr. Milan Uhlík, CSc.

Elektronicky schváleno dne 10. 9. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 9. 3. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Úpadek podnikatele a způsoby řešení" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Milanu Uhlíkovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady, kterými přispěl ke zpracování mé bakalářské práce. Dále děkuji Mgr. Aleši Cimbalovi za konzultace k tématu a výpomoc s formátováním práce.

Úpadek podnikatele a způsoby řešení

Bankruptcy of entrepreneur and ways of solving

Souhrn

Bakalářská práce nejprve pojednává o prvopočátcích konkursního řízení v Čechách, kdy první záznamy nalezneme již v 16. století. Zákon č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání je důležitým dokumentem v oblasti insolvenčního práva. Tento zákon nabyl účinnosti 1. října 1991 a jsou dle něj řešeny úpadky, které byly podané do konce roku 2007. Od počátku roku 2008 se řeší úpadky dle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, který nabyl účinnosti 1. ledna 2008.

Teoretická část bakalářské práce pojednává především o insolvenčním zákoně, o procesu insolvenčního řízení jako takového a o způsobech řešení, kterými jsou konkurs, reorganizace a oddlužení. Zmíněné je zde také evropské insolvenční právo.

Praktická část práce zkoumá konkrétní případy úpadku podnikatelů, které jsou řešeny dle insolvenčního zákona, kdy je na případ hleděno jak z právní, tak z ekonomické stránky.

V závěru práce jsou shrnuty výsledky zkoumání, které poukazují na dopady insolvenčních řízení na příjmy státního rozpočtu, ČSSZ a zdravotních pojišťoven.

Přílohy práce se skládají z grafů znázorňujících statistické údaje o insolvenčních řízeních a z rozhovoru s insolvenční správkyní.

Summary

Firstly, the bachelor work deals with the prime beginning of bankruptcy in Bohemia, when the very first mention can be found in 16th century. Act No. 328/1991 Coll. on the Failure and composition is important document in insolvency law area. This act came into force on 1st January 1991 and bankruptcy submitted by the end of 2007 are solved by this act. Since 2008 bankruptcies are solved by the Act No. 182/2006 Coll. on the Bankruptcy and its resolution which came into force on 1st January 2008.

The bachelor work in its teoretical part deals with the insolvency law, insolvency proceeding as such and ways of solving, concretly bankruptcy, reorganization and dept relief. European insolvency law is here mentioned too.

Practical part of work research concrete cases of bankruptcy which is solved by the insolvency act. Cases are researched from an economic and legal perspective.

In conclusion of the work are the results of outcome of exploration, which pointing out the effects of insolvency proceedings on the income of individual state institutions.

The annexes of the work includes graphs which represents statistical data on insolvencies and interview with insolvency administrator.

Klíčová slova: insolvenční soud, insolvenční rejstřík, insolvenční správce, insolvenční řízení, dlužník, věřitel, pohledávka, konkurs, reorganizace, oddlužení

Keywords: insolvency court, insolvency register, insolvency administrator, insolvency proceeding, debtor, creditor, claim, bankruptcy, reorganization, debt relief

Seznam použitých zkratek

ZKV Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

InsZ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
(insolvenční zákon)

ČNB Česká národní banka

VZP Všeobecná zdravotní pojišťovna

SJM Společné jmění manželů

OSŘ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

EU Evropská unie

ES Evropské společenství

ČSSZ Česká správa sociálního zabezpečení

Obsah

1. ÚVOD	10
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	11
3. PŘEHLED PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY	12
3.1. Historie úpadku v Čechách	12
3.2. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.....	13
3.3. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).....	14
3.3.1. Obecné pojmy	14
3.3.2. Další základní ustanovení	15
3.4. Proces insolvenčního řízení.....	16
3.4.1. Zahájení insolvenčního řízení.....	16
3.4.2. Moratorium	16
3.4.3. Projednání insolvenčního návrhu a rozhodnutí	17
3.4.4. Rozhodnutí o úpadku.....	17
3.4.5. Způsoby řešení úpadku.....	18
3.4.5.1. Konkurs	18
3.4.5.2. Reorganizace	20
3.4.5.3. Oddlužení	21
3.5. Mejtková podstata.....	21
3.6. Insolvenční rejstřík	22
3.7. Doručování	22
3.8. Incidenční spory.....	23
3.9. Evropské insolvenční právo	23
3.10. Revize nařízení rady (ES) č. 1346/2000	24
4. ANALÝZA ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY	26
4.1. Příčiny úpadku.....	26

4.2. Podnikatel A	27
4.2.1. Obecné informace o podnikateli	27
4.2.2. Oddíl A.....	27
4.2.3. Oddíl B.....	28
4.2.4. Ostatní oddíly	30
4.3. Podnikatel B	31
4.3.1. Obecné informace o podnikateli	31
4.3.2. Oddíl A.....	31
4.3.3. Oddíl B.....	32
4.3.4. Ostatní oddíly	33
5. SHRUTÍ VÝSLEDKŮ ZKOUMÁNÍ	34
5.1. Dopady insolvenčních řízení na příjmy státního rozpočtu	35
5.2. Dopady insolvenčních řízení na příjmy České správy sociálního zabezpečení.....	37
5.3. Dopady insolvenčních řízení na příjmy zdravotních pojišťoven..	38
6. ZÁVĚR	40
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	42
8. SEZNAM PŘÍLOH	43
9. PŘÍLOHY	44

1. ÚVOD

Bakalářská práce „Úpadek podnikatele a způsoby řešení“ pojednává o insolvenčních řízeních v České republice, současné právní úpravě a, jak již název napovídá, o způsobech, jakými lze úpadek řešit. Úpadekové řízení se řídí hlavním dokumentem, kterým je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), jenž nabyl účinnosti dne 1. ledna 2008. Zmíněný zákon nahrazuje zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, a to pro všechna řízení zahájena po roce 2007. Insolvenční řízení zahájena před tímto datem se nadále řídí zákonem o konkursu a vyrovnání.

V současnosti, kdy se stále větší část populace potýká s finanční tísňí a není v jejích možnostech řešit své finanční závazky, je insolvenční řízení hojně používaným nástrojem pro řešení této situace. Insolvenční zákon v těchto případech přináší více možností než předchozí právní úprava, a to především ve způsobech řešení úpadku. Vedle likvidačních způsobů řešení, které jsou již známé ze zákona o konkursu a vyrovnání, přináší nový zákon také takzvané sanační způsoby řešení úpadku, které se snaží podnikatelskou činnost dlužníka zachovat.

Insolvenční rejstřík, jenž je spravován Ministerstvem spravedlnosti ČR, přinesl usnadnění v podobě přístupu institucí i široké veřejnosti k důvěryhodným a úředně ověřeným informacím o průběhu insolvenčních řízení.

Téma „Úpadek podnikatele a způsoby řešení“ bylo autorkou zvoleno z důvodu vykonávaného zaměstnání v této oblasti. Dalším důvodem byl zájem o tuto problematiku, kdy s ohledem na stále vyšší míru využití tohoto institutu prochází problematika častými změnami, které se snaží reagovat na požadavky z praxe.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem bakalářské práce “Úpadek podnikatele a způsoby řešení” je zjistit příčiny, vývoj a následné řešení úpadků podnikatelských subjektů . Dále je cílem ověřit dopady jednotlivých způsobů řešení úpadku na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a České správy sociálního zabezpečení.

Po nastudování právních předpisů, jež upravují zkoumanou problematiku, dále odborné literatury a internetových zdrojů, byla provedena analýza problematiky insolvenčního řízení na konkrétních podnikatelských subjektech, u kterých byl úpadek řešen formou konkursu.

Při zpracování bakalářské práce byly využity metody matematicko statistické, metody analýzy a řízeného rozhovoru. Statistické údaje byly získávány převážně z internetových portálů jednotlivých institucí, údaje pro analýzu problematiky insolvenčního řízení byly získávány z insolvenčního rejstříku Ministerstva spravedlnosti ČR. Řízený rozhovor byl veden s insolvenční správkyní.

3. PŘEHLED PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

3.1. Historie úpadku v Čechách

Prvopočátek pevných právních úprav nalezneme již v roce 1610 (resp.1575). Impulsem pro vydání tzv. „nové redakce“ bylo zdražování a zvyšování cen, jenž způsobilo zadlužení šlechty. Měnová kaláda z roku 1623 měla také svůj podíl na vzniku konkursního řízení a rovněž měla co dočinění se šlechtou, která si České konkurzní právo přetvořila k obrazu svému dle svých potřeb.

Konkursní řízení jako takové se osamostatnilo v roce 1637, a to Císařským reskriptem a místodržitelským patentem. Deklatorie a Novella vydána v roce 1640 byla prvním českým konkursním řádem, jelikož v Novellách měl konkurs svůj samostatný oddíl, který byl později v roce 1644 vydán jako Krida–Ordnung. Reskript z roku 1750 obsahující připomínky vídeňských orgánů byl důležitým dokumentem při prosazování kodifikace konkursního práva. Rakousko český směnečný řád z roku 1763 byl rovněž důležitým právním aktem při prosazování konkursního řádu. Jeho obsahem byla unifikace českého a rakouského práva a také několik důležitých konkursních předpisů.

Vydáním obecného řádu josefínského v roce 1781 začala další fáze vývoje konkursního práva. Jelikož bylo ale konkursní řízení dle josefínského konkursního řádu nákladné a zdlouhavé, objevovaly se pokusy o nahrazení tohoto řádu řádem novým. Platné právo se začalo stávat méně důvěryhodným, proto byl v roce 1862 vydán zákon č. 97 ř. z. o vyrovnávacím řízení. Jelikož nebylo stále zaznamenáno zlepšení, byl vydán uspokojivější konkursní řád v roce 1868 č. 1/1869 ř.z, který byl změněn v roce 1914 císařským nařízením č. 337/1914 ř. z. Toto nařízení platilo až do roku 1931, kdy v něm byly provedeny lehké změny.

Po roce 1948 bylo v hospodářské sféře v podstatě zcela zlikvidováno soukromé vlastnictví výrobních prostředků, jako hlavní překážka rozvoje tzv. socialistických vztahů ve společnosti.¹ Bylo zavedeno celospolečenské vlastnictví, tudíž zákon o konkurzním řádu pozbyl smysl. Občanským soudním řádem č. 142/1950 Sb. § 570-605 byl zavedena tzv. exekuční likvidace, která spočívala v prodeji veškerého dlužníkovy majetku.

¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Konkursní a vyrovnací řízení*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995, 335 s. Právo a současnost, Sv. 2. ISBN 8085964015.

Dne 1. Října 1991 nabyl účinnosti zákon č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání, který byl reakcí na změny v právu a společnosti. K vývoji tohoto práva docházelo od roku 1889, kdy se začalo znovu rozvíjet podnikání.

3.2. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání

Zákon o konkurzu a vyrovnání (dále ZKV) nabyl účinnosti 1. října 1991. Účel, za kterým tento zákon vznikl, bylo uspořádat majetkové poměry úpadce. Nucené vyrovnání bylo dalším bodem, který ZKV upravoval. Bylo výhodné jak pro věřitele, z důvodu jejich poměrného, částečného a jištěného uspokojení, tak pro dlužníka, jelikož po splnění částečného vyrovnání jeho zbývající závazky zanikají.

Vyrovnání, které rovněž poměrně uspokojovalo věřitele, bylo další součástí ZKV.

Poslední část zákona, obsahující společná, přechodná a částečná ustanovení, obsahuje jednak ustanovení obecné povahy, tj. nabytí účinnosti zákona, zrušovací ustanovení, ustanovení o dokončení řízení zahájených na základě ustanovení §352-354 občanského soudního řádu podle dosavadních předpisů a ustanovení zmocňovací a dále ustanovení, jež si vyžádala tehdejší právní a ekonomická situace.²

Ačkoli byla právní úprava řešící důsledky bankrotů ve společnosti založené na tržním hospodářství nezbytná a velmi užitečná, její využitelnost byla značně omezená. Konkurs státního podniku nebo obchodní společnosti bylo možné po dobu jednoho roku prohlásit pouze pro jejich předlužení, ne pro insolventi, čímž bylo užití zákona spíše sporadické, jelikož k předlužení docházelo jen málokdy.

Řetězová reakce byla dalším negativem. Jednalo se o situaci, kdy jeden podnik zavíná úpadek ostatních podniků, jelikož došlo k řetězové platební neschopnosti. Takováto situace by rovněž ohrozila proces privatizace.

Za zmínku stojí rovněž tzv. falešný úpadek, tedy úmyslný úpadek hospodářského subjektu za účelem vlastního obohacení. Tento a ostatní nedostatky, zejména nespécifikovalitelné lhůty, např. dlužník není schopen po delší dobu plnit své závazky³, byly impulsem pro neustálé novelizace. Novela zákona č. 122/1993 Sb. zavedla zejména novinku v podobě tzv. Ochranné lhůty, která trvala od podání

² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Konkursní a vyrovnací řízení*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995, 335 s. Právo a současnost, Sv. 2. ISBN 8085964015.

³ Zákon č. 328/1991 Sb. § 1 Odst. 2

konkursního návrhu do jeho prohlášení. Další změna byla ve zřízení věřitelského výboru jakožto orgánu, který byl zřízen za účelem vykonávání zvýšených procesních oprávnění, aniž by pro každý případ musela být vždy znovu svolána jejich schůze, což je při jejich vysokém počtu obtížné.⁴

3.3. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 182/2006 Sb., ze dne 30. března 2006, o úpadku a způsobech jeho řešení, insolvenční zákon (dále jen InsZ) se skládá ze tří částí, a to z první části pojmenované OBECNÁ ČÁST, z druhé části pojmenované ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU a třetí části pojmenované SPOLEČNÁ USTANOVENÍ. Jednotlivé části zákona se dále systematicky člení na hlavy, kdy první část obsahuje Hlavu I. až VII. označené v chronologickém pořadí Základní ustanovení, Procesní subjekty, Ustanovení o insolvenčním řízení, Projednání úpadku a rozhodnutí o něm, Věřitelé a uplatňování pohledávek, Majetková podstata, Neplatnost a neúčinnost právních úkonů.

Druhá část zákona upravuje postupy zvoleného způsobu řešení úpadku, kdy se konkrétně v hlavě první až páté zabývá konkursem, reorganizací, úpadkem finančních institucí a oddlužením. Zákon je systematicky ukončen spíše technickou třetí částí, která upravuje v hlavě první insolvenční rejstřík, v hlavě druhé vztah insolvenčního práva ČR, respektive vztah InsZ k právu států Evropské unie (Vztah ke státům Evropské unie) a hlava třetí obsahuje závěrečná ustanovení.

Od svého vydání v roce 2006 prošel zákon mnohými novelizacemi, kdy poslední novelizace byla provedena zákonem č. 294/2013 Sb., která upravila InsZ s účinností od 1. ledna 2014. S datem 1. ledna 2015 vstoupilo v platnost další drobně novelizované znění InsZ provedené tentokrát zákonem č. 458/2011 Sb. K dnešnímu dni byl InsZ novelizován 26 krát.

3.3.1. Obecné pojmy

Hrozící úpadek, jeho následné řešení a oddlužení jsou upraveny v ustanovení § 1 Insolvenčního zákona (dále InsZ). Účelem zákona nadále zůstává, aby byli věřitelé

⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Konkursní a vyrovnací řízení*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995, 335 s. Právo a současnost, Sv. 2. ISBN 8085964015.

postižení úpadkem dlužníka poměrně uspokojeni a aby došlo k uspořádání majetkových vztahů.

Následuje ustanovení § 2 InsZ, který vymezuje některé základní pojmy, jež jsou v zákoně užívány od počátku a jejichž výskyt je zde nejčastější. Jmenujme například insolvenční soud, insolvenční řízení, incidenční spory, majetkovou (dříve konkursní) podstatu nebo společný zájem věřitelů.

V ustanovení § 3 InsZ je vymezen pojem Úpadek. Dlužník je v úpadku, jestliže má a) více věřitelů, b) peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti, c) tyto závazky není schopen plnit.⁵ Z písmene a) vyplývá, že k řešení úpadku InsZ je potřeba mnohosti věřitelů, což pro účel zákona znamená dva a více. Písmeno b) nám jasně stanovuje lhůtu, po jejímž uplynutí lze ze strany věřitele, v případě, že jsou splněny podmínky a) a c), podat insolvenční návrh.

V ustanovení § 3, konkrétně v odst. 2, je dále rozvedeno písmeno c), tedy platební neschopnost. Zásadními ukazateli platební neschopnosti jsou zde zastavení významné části plateb svých peněžitých závazků a trvání této neschopnosti je delší než tři měsíce po splatnosti. Dále zde neexistuje možnost dosažení uspokojení pohledávky formou exekuce nebo výkonem rozhodnutí a v poslední řadě nepředložení seznamu závazků a majetku na pokyn insolvenčního soudu.

V ustanovení §3, odst. 2 je definován stav předlužení fyzické osoby (podnikatele) nebo právnické osoby jako dlužníka, kdy platí zásada mnohosti věřitelů a převaha pasiv nad aktivy. Splněním obou podmínek je dlužník tzv. předlužen.

Odstavec 4 téhož paragrafu definuje pojem „hrozící úpadek“ jako stav, v jakém má dlužník možnost včas vyřešit nesplacené závazky a tím se úpadku vyhnout. Návrh na hrozící úpadek lze podat jen ze strany dlužníka.

3.3.2. Další základní ustanovení

V ustanovení §5 InsZ jsou specifikovány zásady insolvenčního řízení (dále IŘ). Jsou celkem čtyři, z nichž první zásada nám říká, že žádný účastník IŘ nesmí být nespravedlivým způsobem poškozen a ani naopak zvýhodněn a věřitelé mají dosáhnout co možná nejvyššího uspokojení hospodárným a rychlým způsobem.

V pořadí druhá zásada pojednává o rovnosti věřitelů, kdy rovnost v postavení dle InsZ znamená i rovnost v IŘ.

⁵ Zákon č. 328/1991 Sb. §3 Odst. 1

Třetí zásada poukazuje na nemožnost omezení práv věřitele, jež nabyt před zahájením IŘ, ze strany soudce ani insolvenčního správce.

Poslední zásada poukazuje na povinnost věřitelů zdržet se uspokojování pohledávek mimo IŘ, pokud toto jednání není zákonem povoleno.

Na výjimky v působnosti zákona poukazuje ustanovení § 6, jež nám říká, že InsZ není možné aplikovat na všechny podnikatelské subjekty. InsZ nelze použít, jde-li o stát, územní samosprávný celek, ČNB, VZP ČR, Fond pojištění vkladů, Garanční fond obchodníků s cennými papíry, veřejné vysoké školy, právnické osoby, za které uhradil stát nebo vyšší samosprávný celek dluh, finanční instituce po dobu držení licence nebo zvláštního povolení činnosti, zdravotní pojišťovny, politické strany nebo politické hnutí.⁶

3.4. Proces insolvenčního řízení

3.4.1. Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení může být zahájeno jen na základě návrhu, který vzejde buď od samotného dlužníka, nebo ze strany věřitele. Jedná-li se o hrozící úpadek, návrh může podat pouze dlužník. Tento návrh musí být podepsán úředně ověřeným podpisem nebo podpisem elektronickým. Takto ověřený dokument je potřeba podat k věcně příslušnému soudu, a to neprodleně poté, co se dlužník dostane do úpadku. Stejně podmínky platí i pro dlužníkovu zástupce či likvidátora.

3.4.2. Moratorium

Ochranná lhůta vymezená zákonem o konkursu a vyrovnání je nahrazena novým institutem nazvaným moratorium. O moratorium může požádat dlužník podnikatel na základě svého insolvenčního návrhu a to do 7 dnů od jeho podání. Na základě návrhu ze strany věřitele lze o moratorium požádat do 15 dnů. Právnické osobě právo na moratorium nenáleží. Návrh na moratorium je potřeba řádně odůvodnit vzniklými skutečnostmi a dále je k němu potřeba připojit totožné listiny jako u insolvenčního návrhu, poslední účetní uzávěrku a souhlasné prohlášení většiny věřitelů se zahájením moratoria se všemi ověřenými podpisy.

⁶ Zákon č. 182/2006 Sb. §6

Insolvenční soud učiní rozhodnutí o udělení moratoria do konce následujícího pracovního dne po dni, kdy byl návrh doručen. Při zamítnutí návrhu má dlužník možnost se odvolat. Pokud je moratorium povoleno, možnost odvolání není možné pro žádnou ze dvou stran.

Moratorium trvá nejdéle 3 měsíce a během jeho trvání není možné vydat na dlužníka rozhodnutí o úpadku. Přednostně lze hradit závazky přímo související se zachováním chodu podniku a vzniklé 30 dnů před nebo po vyhlášení moratoria. Smlouvy trvající alespoň 3 měsíce před vyhlášením moratoria a týkající se dodávek materiálu či energií, nelze ze strany druhého účastníka smlouvy vypovědět. Rovnost věřitelů zůstává zachována.

3.4.3. Projednání insolvenčního návrhu a rozhodnutí

Insolvenční soud je povinný rozhodnout nejpozději do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu. Rovněž je pravomocí insolvenčního soudu zmíněný návrh odmítnout, a to například z důvodu nesrozumitelnosti či neurčitosti. Zároveň může také vyzvat navrhovatele k doplnění návrhu, k němuž nejsou připojeny některé přílohy, nebo pokud tyto přílohy postrádají určité náležitosti. Pro doplnění návrhu je stanovena lhůta 7 dnů. Pokud nebude zmíněná lhůta dodržena a dlužník neučiní požadované úpravy, insolvenční soud návrh odmítne.

Skutečnosti vyjádřené v insolvenčním návrhu musí být osvědčeny, případně jsou insolvenčnímu soudu dokazovány. Insolvenční soud má jasně stanovené lhůty, před jejichž uplynutím je povinen o věci rozhodnout. Od podání insolvenčního návrhu má soud 15 dnů o tomto návrhu rozhodnout. V případě vyhlášení moratoria je soud povinen rozhodnout do 10 dnů od jeho zániku. Soud může přistoupit i k zamítnutí insolvenčního návrhu, například z důvodu nedodržení pravidla mnohosti věřitelů, nedostatku majetku nebo pokud není dlužník v úpadku z důvodu předlužení.

3.4.4. Rozhodnutí o úpadku

V případě osvědčení či dokázání skutečnosti, že dlužníkovi hrozí úpadek, či se v úpadku nachází, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku. Toto rozhodnutí musí obsahovat náležitosti dle ustanovení §136 odst. 2, a to výrok o zjišťování úpadku nebo hrozícím úpadku dlužníka, výrok, kterým insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce, údaje o účinnosti rozhodnutí o úpadku, výzvu dosud nepřihlášeným věřitelům

se stanovenými lhůtami pro přihlášení a poučením o případných následcích za nepřihlášení. Dále oznámení o nutnosti hrazení závazků vůči dlužníkovi třetích osob insolvenčnímu správci, výzvu věřitelům, aby ihned informovali insolvenčního správce o výši svých zajišťovacích práv, oznámení o času a místě konání přezkumného jednání a schůze věřitelů, výzva dlužníkovi k doložení seznamů majetku a závazků insolvenčnímu správci, sdělení, prostřednictvím kterých sdělovacích prostředků bude insolvenční soud zveřejňovat svá rozhodnutí, dále vytyčení lhůty pro přihlášení pohledávek od 30 dnů do (nejpozději) 2 měsíců. V případě povolení oddlužení je lhůta 30 dnů.

3.4.5. Způsoby řešení úpadku

Dle zákona je možné úpadek a hrozící úpadek řešit několika způsoby. Mezi hlavní tři patří konkurs, reorganizace a oddlužení (zvláštní způsoby řešení jsou definovány v ustanovení §367 - §368). K řešení úpadku konkursem se může přistoupit de facto v případě jakéhokoli dlužníka. Oddlužení přichází v úvahu tehdy, pokud je dlužníkem fyzická osoba nebo právnická osoba, jenž není podnikatelem. Opakem konkursu, který je likvidačním způsobem úpadku, je reorganizace, která je způsobem sanačním. Ve všech způsobech řešení úpadku je největším zájmem maximální možné uspokojení věřitelů.

3.4.5.1. Konkurs

Řešení úpadku formou konkursu nastává tehdy, pokud není možno řešit úpadek reorganizací či oddlužením. Tento způsob řešení spočívá ve zjišťování pohledávek věřitelů a jejich následným poměrným uspokojením z výnosů, které plynou ze zpeněžení majetkové podstaty dlužníka. Pohledávky, které uspokojeny nebyly, nezanikají.

Pojem konkurs byl již definován v zákoně o konkursu a vyrovnání a jeho úprava je velmi podobná úpravě dnešní. Naráží se na problém mnohosti věřitelů, jelikož v případě exekučního řízení jsou uspokojovány nejprve pohledávky s dřívějším datem doručení návrhu na nařízení exekuce. V případě konkursu je však žádoucí, aby bylo přihlíženo ke všem pohledávkám dlužníka. Ty jsou děleny do několika skupin a pohledávky z jedné a té samé skupiny jsou hrazeny stejnoměrně, z výtěžku z prodeje veškerého jmění dlužníka.

Konkurs je likvidační metodou řešení úpadku, nelze zde tedy očekávat sanační postupy k zachování ekonomického potenciálu a podnikatelské činnosti dlužníka, je tedy nejméně vhodným způsobem řešení úpadku.

Po prohlášení konkursu nastává přechod práv a povinností dlužníka na insolvenčního správce. Jedná se v první řadě o nakládání s majetkovou podstatou, dále o práva a povinnosti s ní spojené a dále akcionářská práva, pokud souvisí s majetkovou podstatou. Insolvenční správce dále vystupuje jako zaměstnavatel vůči zaměstnancům, zajišťuje provoz podniku dlužníka, vede účetní agendu a plní daňové povinnosti.

Od okamžiku, kdy je zveřejněno rozhodnutí o prohlášení konkursu, dlužník nesmí volně nakládat se svým majetkem, což znamená zcizit jej, darovat, či vložit do obchodní společnosti. Dlužník též nesmí krátit majetkovou podstatu úkony jako odmítnutí daru či dědictví. V případě společného jmění manželů je insolvenční správce oprávněn uzavřít mezi manželi dohodu či předložit návrh na vypořádání SJM u soudu.

Činnost insolvenčního správce se orientuje především na zjištění a zajištění majetkové podstaty dlužníka, dále její soupis a seznam přihlášených věřitelů a jejich pohledávek. Dále má insolvenční správce za úkol připravit schůzi věřitelů a přezkumné jednání. Pokud si dlužník vede účetnictví, sestaví insolvenční správce mezitímní účetní závěrku nejpozději k předchozímu dni před nabytím účinnosti prohlášení konkursu.

Jedním z nejdůležitějších úkolů insolvenčního správce je soupis majetkové podstaty dlužníka. Tento soupis je poté porovnáván se seznamem přihlášených pohledávek a na základě těchto skutečností sestaví insolvenční správce zprávu o hospodářské situaci dlužníka. Tuto zprávu předloží insolvenčnímu soudu nejpozději 7 dní před první konanou schůzí věřitelů, kdy je právem věřitelů do této zprávy nahlížet.

Závěrem konkursu je zpeněžení majetkové podstaty, kdy je toto možné provést veřejnou dražbou, prodejem dle ustanovení OSŘ o výkonu rozhodnutí, či prodejem mimo dražbu. Po zpeněžení majetkové podstaty předloží insolvenční správce konečnou zprávu spolu s vyúčtováním své odměny a výdajů insolvenčnímu soudu. Účastníci insolvenčního řízení mají možnost se s konečnou zprávou seznámit v insolvenčním rejstříku či na úřední desce insolvenčního soudu⁷.

Námítky lze podat nejdéle do 15 dnů po zveřejnění zprávy. Pokud je zpráva schválena, insolvenční správce předloží návrh rozvrhového usnesení, které obsahuje

⁷Zákon č. 182/2006 Sb. §304

pohledávky a k nim dané částky. Uspokojování dosud nezaplacených pohledávek a pohledávek, které je možno uspokojit v průběhu celého řízení, probíhá před rozvrhem. Podmínky stanovuje insolvenční zákon. Nejdéle 2 měsíce po nabytí právní moci usnesení o rozvrhu jsou vyplaceny částky uvedené v usnesení.

Konkurs je zrušen poměrným uspokojením pohledávek, dlužníkovi se navrácí dispoziční práva k jeho majetkové podstatě. Neuspokojené pohledávky získávají exekuční titul a je možné je vymáhat do doby uplynutí jejich 10ti leté promlčecí lhůty.

Pojem nepatrný konkurs lze použít v případě dlužníka, který je fyzickou osobou a nepodniká, či jeho roční obrat nepřevyšuje 2 miliony Kč a nemá více než 50 věřitelů. Tento způsob je zkrácenější forma klasického konkursu.

3.4.5.2. Reorganizace

Reorganizace je sanační metodou řešení úpadku. Prostřednictvím ní lze řešit úpadek či hrozící úpadek dle předem stanoveného reorganizačního plánu. Návrh na reorganizaci může podat jak dlužník, tak přihlášený věřitel.

Podmínky pro povolení reorganizace spočívají ve velikosti obratu alespoň 100 milionů Kč nebo zaměstnávání nejméně 100 zaměstnanců na pracovní poměr. Toto omezení se nepoužije v případě, že je k insolvenčnímu návrhu dlužníka připojen reorganizační plán, který přijala alespoň polovina všech zajištěných a polovina nezajištěných věřitelů, dle částky jejich pohledávek.

V průběhu reorganizace má dlužník dispoziční oprávnění. Významné úkony z hlediska majetkové podstaty činí dlužník pouze se souhlasem věřitelského výboru. Insolvenční správce také zajišťuje kontrolu nad činností a dispozičními oprávněními dlužníka, kdy na popud věřitelů a na základě zákazu insolvenčního soudu na něj přechází pravomoc nakládat s majetkovou podstatou dlužníka. Mimo jiné také provádí zajištění a soupis majetkové podstaty, informuje věřitelský výbor a vytváří a doplňuje seznam všech věřitelů.

Reorganizace také omezuje fungování valné hromady a členské schůze. Způsoby, jakými lze reorganizaci provést jsou restrukturalizace pohledávek, kdy věřitelé část dluhů prominou či prodlouží jejich splatnost, dále prodeje celé majetkové podstaty nebo podniku dlužníka. Reorganizace je skončená, pokud bylo soudem zrušeno schválení reorganizačního plánu, změnou způsobu řešení úpadku na konkurs či splněním reorganizačního plánu.

Kapitalizace pohledávek

Kapitalizací pohledávek, jenž je součástí reorganizace společnosti, se rozumí převedení pohledávky věřitele vůči společnosti na vlastnický podíl v této společnosti. Na věřitele tímto krokem přechází působnost ve valné hromadě v této společnosti. Na základě schválení reorganizačního plánu dojde k tomuto zvýšení základního kapitálu, o němž jako součást valné hromady společnosti rozhoduje sám věřitel.

3.4.5.3. Oddlužení

Revizní novela insolvenčního zákona č. 294/2013 Sb. nově přináší možnost řešení úpadku formou oddlužení i podnikatelským subjektům. Doposud ustanovení § 389 InsZ umožňovalo využít metody řešení úpadku oddlužením pouze fyzickým či právnickým osobám, které zákon nepovažuje za podnikatele a jejich dluhy nevzešly z jejich podnikatelské činnosti.

Novela zákona umožňuje řešit úpadek formou oddlužení právnickým osobám, jenž nejsou považovány za podnikatele a fyzickým osobám, jejichž dluhy nevzešly z podnikání. V případě, že má dlužník závazky z podnikání a věřitel, o jehož pohledávku se jedná, souhlasí s oddlužením, či jde o pohledávku neuspokojenou po skončení insolvenčního řízení, které proběhlo konkursem nebo se jedná o zajištěnou pohledávku, tyto skutečnosti nebrání řešení úpadku formou oddlužení.

3.5. Mejtková podstata

Pokud insolvenční návrh podal sám dlužník, majetkovou podstatou se rozumí souhrn majetku, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení insolvenčního řízení i majetek nabytý v průběhu tohoto řízení. V případě podání insolvenčního návrhu ze strany věřitele, majetková podstata je v tomto případě majetek patřící dlužníkovi v době, kdy soud nařídil předběžná opatření, jimiž byla omezena dispoziční práva dlužníka. Spadá sem i majetek, jenž byl nabyt v průběhu insolvenčního řízení. Majetkem se dle ustanovení § 206 InsZ rozumí peněžní prostředky, nemovitosti, movité věci, podnik, vkladní knížky a listiny, akcie, směnky a ostatní cenné papíry, obchodní podíl, mzda, dlužníkovy pohledávky včetně příjmů nahrazujících mzdu (nemocenská, mateřská dovolená atd.), stipendia, přírůstky, plody a užitky.

Naopak do majetkové podstaty nelze zařadit majetek, jenž není postižitelný exekucí nebo výkonem rozhodnutí. Dále také účelové dotace či návratné výpomoci ze státního rozpočtu nebo územního samosprávného celku.

Majetkovou podstatu zjišťuje ustanovený insolvenční správce nebo předběžný správce dle pokynů insolvenčního soudu. Do doby ustanovení insolvenčního či předběžného správce může insolvenční soud nařídít opatření potřebná pro zjištění podstaty a jejich realizaci.

3.6. Insolvenční rejstřík

Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný informační systém, který spravuje Ministerstvo spravedlnosti ČR a jehož obsahem je seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků a insolvenční spisy, kdy každý dlužník má právě jeden insolvenční spis. Rejstřík je přístupný na stránkách justice v elektronické podobě. Insolvenčnímu soudu náleží povinnost zveřejnit vyhláškou zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku. Zveřejnění v insolvenčním rejstříku je důležitým okamžikem, jenž se považuje za zvláštní způsob doručení a jsou s ním spojeny účinky zahájení insolvenčního řízení.

3.7. Doručování

Vyvěšení na úřední desce a zveřejnění v insolvenčním rejstříku se považuje za doručování dle ustanovení §71 InsZ. Takto lze doručovat předvolání, vyrozumění či ostatní písemnosti a dokumenty insolvenčního soudu. Takto zveřejněné písemnosti se považují za doručené okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Okamžikem zde rozumíme den, hodinu a minutu zveřejnění.

Dalším způsob doručování je skrze hromadné sdělovací prostředky, sítě, či služby elektronických komunikací, pokud toto soud shledá za účelné s ohledem na počet účastníků a povahu věci. Tento krok není potřeba zdůvodňovat. Soudní rozhodnutí lze také zveřejnit na úřední desce insolvenčního soudu ve zkrácené formě. Vyhláška, jenž zveřejňuje předvolání účastníků musí být zveřejněna 15 dnů před dnem konání jednání či jiného úkonu insolvenčního soudu. Pokud dnem doručení písemnosti začíná běžet lhůta k některému procesnímu úkonu, musí být adresát o této skutečnosti řádně poučen.

Zvláštním způsobem doručení se rozumí, pokud je doručováno zvlášť, či do vlastních rukou adresáta. Pojmem zvlášť rozumíme doručování dlužníkovi, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru a osobám zapojeným do insolvenčního řízení (státnímu zastupitelství, pokud do řízení vstoupilo, osobám, o nichž se rozhoduje nebo mají za úkol určité úkony v insolvenčním řízení). Doručování zvlášť probíhá na adresu uvedenou dotyčnou osobou, kdy při nepřevzetí zásilky platí doručení vyhláškou.

3.8. Incidenční spory

Jedná se o spory, které jsou vyvolány insolvenčním řízením a které jsou v tomto řízení projednávány. Oprávněná osoba si může pro tento spor podat incidenční žalobu k insolvenčnímu soudu, který incidenční spor projedná. K jednání o tomto sporu jsou přizvány potřebné osoby a účastníci řízení.

Incidenčními spory se rozumí spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty, spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, spory na základě odpůrčí žaloby a spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem.

3.9. Evropské insolvenční právo

Jelikož je Česká republika od 1. května 2004 členem Evropské unie, stalo se i pro ni závazným a nejdůležitější předpisem Nařízení rady (ES) č. 1346/2000 z 29. května 2000 o insolvenčním řízení, které nabylo účinnosti 31. května 2000. Jedinou výjimku tvoří Dánsko, kde tento předpis není přímo použitelný. Mimo Dánska je předpis přímo aplikovatelný ve všech členských zemích Evropské unie a zde má také, v případě insolvenčního řízení, kde figuruje mezinárodní prvek, přednost před předpisy vnitrostátního původu.

Od roku 2002 platí pravidlo, pokud je obchodní společnost v úpadku v jedné z členských zemí Evropské unie, je úpadcem ve všech členských zemích (Dánsko má specifické předpisy). Otázku použití jakého práva konkrétní země, jeho aplikaci v mezinárodních problémech a příslušnost soudů řeší rovněž nařízení Rady ES č. 1346/2000.

Nařízení bylo novelizováno nařízením Rady ES č. 681/2007. Novela měla zajistit zjednodušení trhu uvnitř Evropské unie. Jelikož díky volnému pohybu služeb, zboží a kapitálu se počet mezinárodních insolvenčních řízení zvyšuje, Unie si dala za cíl omezit převody soudních řízení a majetku do různých zemí za účelem využití specifických zákonů daných zemí.

Insolvenční systémy členských zemí působí velmi rozmanitě, zatímco Francie má úpadkové právo zaměřené na dlužníka, kdy svým pro-dlužnickým přístupem věřitelům sebere téměř jakoukoli šanci svou pohledávku vymoci, Spojené království se oproti tomu zaměřuje na věřitele, kdy jim nechá téměř volnou ruku při rozhodování o způsobech řešení úpadku. Německo v tomto ohledu působí neutrálně. Čeští podnikatelé by při obchodování s členskými zeměmi měli mít na paměti, že ochrana věřitelů je v těchto zemích účinná, proto je potřeba si svou pozici ošetřit, případně pojistit.

3.10. Revize nařízení rady (ES) č. 1346/2000

Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení, schválené dne 29. května 2000 a účinné od 31. května 2002, je jedním ze základních předpisů evropského mezinárodního práva soukromého⁸. Pro naši republiku je toto nařízení platné ode dne vstupu do EU. Předmětem úpravy nařízení o úpadku je problematika příhraničního úpadkového řízení a je užíváno, pokud má dlužník věřitele či majetek v minimálně dvou členských státech EU. Nařízení o úpadku v těchto případech pomáhá stanovit místně příslušný soud, koordinuje úpadková řízení jednoho a toho samého dlužníka, jejichž průběh je současný v několika členských státech.

Dne 12. prosince 2012 byl Evropskou komisí zveřejněn Návrh nařízení evropského parlamentu a Rady, kterým se mění Nařízení o úpadku, kdy byl tento návrh předmětem mnohaletých analytických rozborů fungování Nařízení v členských státech Evropské unie.

⁸ Mgr. Tereza Přecechtělová. www.epravo.cz. www.epravo.cz. [online]. 12.11.2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/revize-narizeni-o-upadkovem-rizeni-aneb-evropska-insolvence-po-patnacti-letech-v-novem-kabate-1-cast-96042.html%29>.

Zásadními body jsou:

- 1) rozšíření působnosti Nařízení na vnitrostátní řízení, která umožňují i jiná řešení úpadku dlužníka než likvidaci;
- 2) příslušnosti k zahájení úpadkového řízení, především se zaměřením na problémovou aplikaci zásady určování příslušnosti podle střediska hlavních zájmů dlužníka a s tím spojený problém
- 3) vedlejších úpadkových řízení;
- 4) zveřejňování informací o úpadkovém řízení a přihlašování pohledávek;
- 5) úpadku členů skupiny korporací;
- 6) oblastí označených jako vhodných k řešení, které však nebyly Evropskou komisí v Návrhu zohledněny⁹

Vzhledem k faktu, že stále probíhají legislativní pracovní procesy jak ze strany zákonodárných orgánů, tak Evropské komise, přijetí revidovaného znění Nařízení můžeme očekávat v průběhu roku 2015. Návrh Nařízení by se již nemělo podstatně měnit.

⁹ Mgr. Tereza Přecechtělová. www.epravo.cz. www.epravo.cz. [online]. 12.11.2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/revize-narizeni-o-upadkovem-rizeni-aneb-evropska-insolvence-po-patnacti-letech-v-novem-kabate-1-cast-96042.html%29>.

4. ANALÝZA ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY

4.1. Příčiny úpadku

Úpadek může pro podnikatele nastat mnoha způsoby. Samotné zahájení podnikání je velmi odvážný krok a úspěch zde není v žádném případě zaručen. První překážky, které mohou v počátcích podnikání nastat, je disponování nedostatečným množstvím kapitálu. Pokud podnikatel nepatří mezi šťastlivce s vysokým vlastním kapitálem, nezbyvá mu, než se obrátit na finanční instituce se žádostí o úvěr. Tato žádost je ve většině případů zamítnuta, jelikož je potřeba ručit alespoň dvojnásobkem žádané sumy.

Nejen finanční, ale i informační nedostatky mohou být pro podnikatele likvidační. Za účelem výpomoci začínajícím podnikatelům vznikají programy na podporu podnikání, avšak bez dostatečné informovanosti podnikatelé často netuší, na jakou instituci se s žádostí o pomoc obrátit.

Špatně načasovaný vstup na trh, otálení, nebo naopak uspěchání onoho nástupu může mít pro podnikatele katastrofální následky. Na trhu v dnešní době působí silná konkurence, kde mají lepší postavení velké firmy, které neumožní menším firmám zařadit se do procesu skrze výběrová řízení, která jsou většinou neprůhledná a předem určená.

Začínající firmy se často potýkají s chaosem, který vzniká v jejich administrativní činnosti a tím působí na povinnosti firem jak z právní oblasti, finanční, tak i z oblasti účetní. Nedodržení lhůt, daňových povinností a nesplácení závazků z důvodu administrativních pochybení spolu s předchozími zmíněnými nedostatky vedou k tomu, že 98% malého a středního podnikání v ČR zaniká již během prvních 3-5 letech.

4.2. Podnikatel A

4.2.1. Obecné informace o podnikateli

Společnost A vznikla zápisem do obchodního rejstříku a to 11. prosincem roku 1996. Jako předmět podnikání společnost uvedla výrobu plastových výrobků a nakupování zboží za účelem jeho dalšího prodeje. Základní kapitál činil 100 000,- Kč, kdy nesplacený vklad dvou společníků byl u každého 50 000,- Kč. Tento konkrétní případ byl řešen u Městského soudu v Praze pod spisovou značkou MSPH 90 INS 8324 / 2009.

4.2.2. Oddíl A

Insolvenční návrh byl k Městskému soudu v Praze doručen 25. listopadu 2009 v 8:15 hod. Návrh byl podán bývalou jednatelkou společnosti, která roce 2004, po úmrtí jednoho z jednatelů společnosti s 50% podílem, ukončila činnost, propustila veškeré zaměstnance a zabezpečila majetek společnosti. Učinila tak z důvodu protahování dědického řízení, kdy společnost uvázla na mrtvém bodě.

Insolvenční návrh byl zveřejněn Městským soudem 25. listopadu 2009 v 9:28 hod. Zároveň s ním byla zveřejněna vyhláška o zahájení insolvenčního řízení. Následně tentýž den soud zveřejnil přílohy k insolvenčnímu návrhu (výpis z obchodního rejstříku, usnesení o jmenování likvidátora, seznam majetku, závazků a zaměstnanců společnosti a zprávu likvidátora), referát a pokyny insolvenčního soudu.

Dne 8. prosince 2009 vydal Městský soud usnesení, ve kterém ukládá navrhovateli povinnost uhradit do 3 dnů ode dne právní moci onoho usnesení zálohu ve výši 20 000,- Kč, která má sloužit na úhradu nákladů insolvenčního řízení.

Proti tomuto usnesení se navrhovatel dne 14. prosince odvolal. Toto odvolání bylo odůvodněno ze strany nově jmenovaného likvidátora, který po převzetí funkce po předchozí likvidátorce zjistil, že výše jmenovaná neučinila žádné kroky v rámci likvidace a nově jmenovanému likvidátorovi rovněž nepředala žádné finanční prostředky, které by mohly sloužit k úhradě nákladů likvidace.

Výše zmíněné odvolání bylo zasláno k vyřízení Vrchnímu soudu dne 29. prosince 2009. Dne 24. února 2010 bylo v této věci hlasováno a rozhodnuto ve prospěch navrhovatele, kdy soud zprostil dlužníka povinnosti uhradit zálohu ve výši 20 000,- Kč na úhradu nákladů insolvenčního řízení.

Dne 15. března 2010 vydal Městský soud v Praze usnesení, kterým prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Toto usnesení nabývá účinnosti okamžikem zveřejnění. Obsahem tohoto usnesení bylo jmenování insolvenčního správce, výzva věřitelům k přihlášení svých pohledávek a sdělení jejich zajišťovacích práv. Dále bylo stanoveno datum konání přezkumného jednání a byla svolána schůze věřitelů.

4.2.3. Oddíl B

Dne 21. dubna 2010 byl Městskému soudu v Praze doručen seznam přihlášených pohledávek vypracovaný insolvenčním správcem. Přihlášených pohledávek bylo celkem 12 v celkové hodnotě 4.794.068,8 Kč. Žádná z pohledávek nebyla popřena ani zajištěna majetkem dlužníka.

Zprávu o hospodářské situaci dlužníka zaslal insolvenční správce Městskému soudu v Praze dne 4. května 2010. V tomto dokumentu sděluje, že podnik dlouhou dobu před prohlášením konkursu reálně žádnou podnikatelskou činnost nevykonával, jelikož nezaměstnával žádné pracovníky a neměl žádné obchodní partnery. Jako movitý majetek podniku bylo zjištěno starší strojové vybavení, rozpracované výrobky, a materiál. Vše bylo zastaralé a v zásadě i poškozené a insolvenční správce nepředpokládá výnos ze zpeněžení tohoto majetku. Další pohledávka nacházející se v majetkové podstatě byl nesplacený dluh základního kapitálu dlužníka, kdy není jasné, vzhledem k probíhajícímu dědickému řízení za zesnulého společníka, jaká je míra vymahatelnosti této pohledávky. Šetřením insolvenčního správce nebyla zjištěna motorová vozidla ani nemovitosti ve vlastnictví dlužníka.

Dne 5. května 2010 obdržel soud soupis majetkové podstaty, v níž bylo ve všech případech upuštěno od ocenění jednotlivých položek.

Dne 7. května 2010 se konalo přezkumné jednání, u kterého byly přítomni samosoudce, zapisovatelka, obecný zmocněnec dlužníka a insolvenční správce. Za věřitele nebyl nikdo přítomen. Všechny přihlášené pohledávky byly přezkoumány a výsledkem jednání bylo jejich zjištění v plné výši. Insolvenčnímu správci byla uložena povinnost do 10 dnů předložit soudu upravený seznam všech přihlášených pohledávek.

Dne 11. května 2010 se konala schůze věřitelů, na které byl jmenován prozatímní věřitelský výbor, jelikož se na zmíněnou schůzi nikdo z věřitelů, ač byli řádně vyzváni, nedostavil.

Dne 17. května 2010 byl Městskému soudu v Praze předložen insolvenčním správcem upravený seznam přihlášených pohledávek.

Dne 15. prosince 2010 zažádal dosavadní insolvenční správce Městský soud v Praze o odvolání z funkce v této věci, jelikož z osobních důvodů ukončuje činnost insolvenčního správce.

Dne 21. února 2011 bylo vydáno usnesení o odvolání dosavadního insolvenčního správce z funkce a zároveň byl ustanoven nový insolvenční správce, kdy dosavadnímu insolvenčnímu správci bylo uloženo, aby do 5 dnů od doručení usnesení předal veškeré informace a doklady nově ustanovenému insolvenčnímu správci.

Dne 10. května 2011 reagoval insolvenční správce na výzvu ze dne 3. května 2011, kdy byl vyzván k předložení zprávy o své činnosti a sdělení návrhu dalšího postupu. Insolvenčním správcem bylo sděleno, že předchozí insolvenční správce předal veškeré informace a dokumentaci v pořádku. Co se týkalo majetkové podstaty, insolvenční správce zjistil nedostatky týkající se faktického stavu. Kontaktoval proto předchozího insolvenčního správce, který sdělil, že vycházel z informací, které mu poskytl likvidátor firmy a poté provedl pouze vizuální kontrolu. Vzhledem k velkému počtu majetku, který se nachází v několika objektech, konstatoval stávající insolvenční správce, že dříve nebylo možné zjistit skutečný stav. Provedl proto úpravu dosavadního soupisu majetkové podstaty. Dále insolvenční správce zažádal věřitelský výbor o souhlas s prodejem majetkové podstaty mimo veřejnou dražbu z důvodu několika aktivních nabídek na odkup, stále však neobdržel souhlas věřitelského výboru, jelikož není usnášeníschopný z důvodu neobsazenosti a opakovaného odstupování členů z funkcí. Insolvenční správce však oznámil, že očekávaný výnos z prodeje majetkové podstaty nebude dostačující pro uspokojení přihlášených pohledávek a bude proto pravděpodobně navrhopvat zrušení konkursu z důvodu nedostatku majetku dlužníka.

Dne 25. srpna 2011 byla Městskému soudu v Praze doručena konečná zpráva spolu s návrhem na zrušení konkursu. Obsahem zprávy byla rekapitulace činnosti insolvenčního správce, příjmy z majetkové podstaty, nepeněžní majetek, přehled pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávky jim naroveň postavené, částka určená k rozvrhu spolu s návrhem na zrušení konkursu a na závěr odměna a hotové výdaje insolvenčního správce.

Dne 25. listopadu 2011 se soud usnesl a vydal souhlas insolvenčnímu správci s prodejem majetkové podstaty mimo dražbu, čímž nabyla účinnosti již dříve uzavřená kupní smlouva se společností, jež učinila nejvyšší nabídku. Ta činila částku 93.600,- Kč

včetně DPH. Dále byly zpeněženy pohledávky ze soupisu majetkové podstaty s pořadím 1 a 2 za cenu 1.000,- Kč, která byla zároveň nejvyšší nabídkou.

Dne 9. února 2012 bylo vydáno usnesení o odvolání dosavadního insolvenčního správce a zároveň byl jmenovaný nový insolvenční správce, kdy tento doplnil předchozí konečnou zprávu v bodě VI. Odměna insolvenčního správce.

Dne 23. října 2012 vydal soud usnesení o konečné zprávě, proti kterému nebyly v soudem stanové lhůtě podány žádné námitky, proto bylo dne 28. ledna 2013 vydáno usnesení o schválení konečné zprávy. Zde se uvádí, že příjmy i výdaje z majetkové podstaty činily 94.600,- Kč, tudíž nezbyly žádné finanční prostředky, které by bylo možno rozdělit mezi věřitele. Příjmy z majetkové podstaty bylo třeba použít k úhradě odměn a hotových výdajů insolvenčních správců a pohledávek za majetkovou podstatou.

Dne 21. února 2013 vydal Městský soud v Praze usnesení o zrušení konkursu, ve kterém byl insolvenční správce vyzván, aby do 15 dnů od právní moci tohoto usnesení sdělil soudu, zda uzavřel účetní knihy, splnil povinnosti uložené daňovými předpisy, sestavil účetní závěrku, předal dlužníkovi potřebné účetní záznamy a zajistil evidenční i archivační činnost. Insolvenční správce tak ve lhůtě učinil a následně byl z důvodu zrušení konkursu zproštěn funkce.

Dne 17. ledna 2014 bylo insolvenční řízení pravomocně skončeno a byl ukončen zápis v insolvenčním rejstříku.

4.2.4. Ostatní oddíly

Oddíl C insolvenčního rejstříku řeší incidenční spory. Jelikož v případě podniku A není tento oddíl vyplněn, k žádným incidenčním sporům nedošlo.

Oddíl D slouží k ukládání ostatních dokumentů, které nepřísluší ostatním oddílům.

Poslední oddíl je označen písmenem P. Nalezneme v něm všechny přihlášky pohledávek a usnesení, které s pohledávkami souvisí. V insolvenčním řízení podniku A bylo přihlášeno celkem 12 pohledávek.

4.3. Podnikatel B

4.3.1. Obecné informace o podnikateli

Podnikatel B byl fyzickou osobou podnikající na základě živnostenského oprávnění, kdy druhem jeho podnikání byla ohlašovací řemeslná živnost. Živnost v oboru truhlářství vznikla 19. listopadu 1992 a byla evidována u Městského úřadu ve Žďáru nad Sázavou. Živnost v oboru podlahářství vznikla 16. prosince 1992 a byla evidována u shodného Městského úřadu. Tento konkrétní případ úpadku byl řešen u Krajského soudu v Brně pod spisovou značkou KSBR 44 INS 406 / 2009.

4.3.2. Oddíl A

Insolvenční návrh byl doručen Krajskému soudu v Brně dne 29. ledna 2009 v 10:25 hod. a byl zveřejněn tentýž den ve 12:10 hod, kdy zároveň byla zveřejněna vyhláška o zahájení insolvenčního řízení. Návrh na zahájení insolvenčního řízení byl podán věřitelem, společností s ručením omezeným, na základě Dohody o splacení dluhu, sepsané formou notářského zápisu. Tato pohledávka byla věřiteli postoupena Komerční bankou a.s. Celková pohledávka činila 580 800,- Kč, z čehož dlužník uhradil pouze částku 240 000,- Kč. Celková splatná pohledávka včetně úroků činila ke dni podání návrhu 419 796,93 Kč.

Navrhovatelem bylo zjištěno, že dlužník má více věřitelů a že disponuje nemovitým majetkem, postačujícím k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Dne 2. února 2009 bylo Krajským soudem v Brně vydáno usnesení, kde byl další věřitel, OSSZ Žďár nad Sázavou, vyzván, aby svou pohledávku doložil listinami. Dále soud zveřejnil usnesení, kde vyzývá dlužníka, aby se do 15 dnů od doručení vyjádřil k insolvenčnímu návrhu věřitele a předložil seznam majetku, závazků, pohledávek a zaměstnanců. Další usnesení zveřejněné v tentýž den vyzývalo navrhovatele, aby ve lhůtě 7 dnů od doručení uhradil zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 50 000,- Kč.

Dne 12. února 2009 zaslala OSSZ Žďár nad Sázavou vyčíslení pohledávky, kdy celková částka činila 1 939 584,70 Kč a skládala se z neplaceného pojistného na sociálním zabezpečení za podnikatele i jeho zaměstnance. Dne 5. března 2009 byl do funkce jmenován insolvenční správce a na majetek dlužníka byl prohlášen konkurs.

4.3.3. Oddíl B

Dne 11. května 2009 byla insolvenčnímu správci vyplacena záloha na náklady insolvenčního řízení a zároveň byla správcem zaslána zpráva o stavu řízení kde sdělil, že úspěšně navázal kontakt s dlužníkem, který mu poskytl seznam majetku a uznal veškeré své pohledávky. Dále dlužník sdělil, že od roku 2004 nedisponuje živnostenským oprávněním z důvodu spáchání úmyslného trestného činu. Na základě soupisu majetku dlužníka vytvořil insolvenční správce soupis majetkové podstaty dlužníka, která obsahovala movitý i nemovitý majetek. Na závěr zprávy o stavu řízení insolvenční správce sdělil, že celkem bylo insolvenčního řízení přihlášeno 13 pohledávek v celkové výši 3 449 499,96 Kč.

Dne 28. května 2009 se konalo přezkumné jednání, u kterého byl přítomen dlužník, věřitelé, insolvenční správce a soudce, na které navazovala schůze věřitelů. Všechny pohledávky byly zjištěny a uznány insolvenčním správcem i dlužníkem.

Dne 1. června 2009 vydal Krajský soud v Brně usnesení o nepatrném konkursu dlužníka, kdy důvodem byl celkový obrat, který za poslední účetní období nepřesáhl 2 000 000,- Kč a počet věřiteli přihlášených pohledávek do insolvenčního řízení, který nebyl větší než 50.

Dne 5. srpna 2009 zaslal insolvenční správce Krajskému soudu v Brně dílčí zprávu o své činnosti, ve které sděluje, že byl proveden odhad cen nemovitostí a ve které dále žádá o souhlas soudu s prodejem majetkové podstaty mimo dražbu, kdy toto bylo následně insolvenčnímu správci povoleno.

Manželka dlužníka podala dne 2. října 2009 žádost o udělení výjimky ze zákazu nabývání majetku z majetkové podstaty dlužníka, kdy se jednalo o nemovitost, která se dle sdělení insolvenčního správce nachází v nepříznivé poloze a tudíž by byla těžko zpeněžitelná a manželka dlužníka byla ochotna uhradit částku požadovanou zajištěnými věřiteli. Insolvenční správce ve své zprávě z 11. ledna 2010 uvádí, že manželka dlužníka byla jediným zájemcem o majetkovou podstatu dlužníka a pokud nebude podána výhodnější nabídka, bude majetek prodán manželce dlužníka.

Movité věci zapsané do majetkové podstaty dlužníka byly prodány manželce dlužníka, rovněž tak nemovitost. Druhou nemovitost z majetkové podstaty dlužníka odkoupila akciová společnost, která si dříve tyto pozemky od dlužníka pronajímala.

Insolvenční správce v konečné zprávě uvádí, že celkové příjmy ze zpeněžení majetkové podstaty činí 2 675 513,- Kč, kdy majetek, který byl předmětem zajištění činil částku 1 830 000,- Kč a majetek, jenž nebyl předmětem zajištění činil částku 845 513,- Kč. Na základě rozvrhového usnesení vydaného Krajským soudem v Brně dne 5. prosince 2013 byly zjištěné pohledávky poměrně uspokojeny do výše 14,955% z částky 277 620,- Kč, zajištěná pohledávka navrhovatele byla uspokojena v plné výši a zajištěná pohledávka OSSZ Žďár nad Sázavou byla uhrazena ze zpeněžení zajištění a to do výše 1 090 660,- Kč. Celkové výdaje z majetkové podstaty činily 754 709,- Kč, kdy odměna insolvenčního správce činila částku 155 071,20 Kč a jeho hotové výdaje činily 275 697,- Kč.

Dne 4. února 2014 byl konkurs zrušen. Insolvenční správce uzavřel účetní knihy a zápis v insolvenčním rejstříku byl ukončen dne 28. dubna 2014.

4.3.4. Ostatní oddíly

V oddílu C insolvenčního rejstříku jsou řešeny incidenční spory. V případě podniku B k žádným incidenčním sporům nedošlo, tudíž není tento oddíl vyplněn.

Oddíl D slouží k ukládání ostatních dokumentů, které nepřísluší ostatním oddílům.

V oddílu P nalezneme všechny přihlášky pohledávek a usnesení, které s pohledávkami souvisí. Do insolvenčního řízení podniku B bylo přihlášeno celkem 13 pohledávek.

5. SHRnutí VÝSLEDKŮ ZKOUMÁNÍ

Teoretická část bakalářské práce se nejprve stručně věnuje historii insolvenčního práva v Čechách, kdy po období restitucí a privatizací došlo k vyvrcholení v podobě sepsání zákona 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který si za dobu své účinnosti prošel mnoha novelami, kdy na nedostatky zákona vždy upozornila až praxe a čas.

Insolvenční zákon byl rovněž jako předchozí právní úprava několikrát novelizován a přinesl řadu změn, kdy za pozitivní lze brát zrychlení trvání řízení, zvýšení věřitelských práv a větší možnost účastníků zapojit se do samotného řízení.

V praktické části práce jsou řešeny konkrétní případy úpadku podnikatelských subjektů, kterými jsou společnost s ručením omezeným a podnikatel fyzická osoba, která podnikala na základě živnostenského oprávnění. Tyto konkrétní případy úpadků byly řešeny formou konkursu, tedy zpeněžením majetkové podstaty dlužníka.

V případě společnosti s ručením omezeným byl insolvenční návrh podán bývalou jednatelkou společnosti a jednalo se o zvláštní případ, jelikož společnost již léta fakticky nefungovala a jeden ze společníků byl již po smrti.

Pohledávky na společnost však vznikly a věřitelé je minily v insolvenčním řízení uplatnit, ačkoliv vzhledem k okolnostem již nikdo neočekával jejich uspokojení, na což také poukazovala neúčast věřitelů ve věřitelském výboru. Insolvenční řízení v tomto případě trvalo bezmála 4 roky a jeho výsledkem bylo uspokojení pouze nákladů na samotné insolvenční řízení. Pohledávky věřitelů uspokojeny v žádné míře nebyly a zanikly spolu se skončením insolvenčního řízení.

Případ, kdy společnost, u které je úpadek řešen formou konkursu ve chvíli, kdy již nemá žádný majetek, není ojedinělý. Statutární orgány společností, které se potýkají s problémy, neřeší tuto situaci včas. Namísto reorganizace, která by mohla chod společnosti zachovat a přinést větší uspokojení věřitelů se prohlubuje zadlužení společnosti a narůstá počet pohledávek. Konkurs je pak jedinou možností věřitelů, jak uplatnit své pohledávky, jejichž uspokojení bývá minimální.

V případě podnikatele B byl úpadek řešen nepatrným konkursem. Zjištěné pohledávky byly poměrně a částečně uspokojeny do výše 14,995%. Zajištěná pohledávka navrhovatele byla uspokojena celkově a pohledávka dalšího zajištěného věřitele, kterým byla OSSZ Žďár nad Sázavou, byla uspokojena do výše 1 090 660,- Kč.

Poměrné a částečné uspokojení nezajištěných pohledávek však bylo oproti pohledávkám zajištěným minimální.

Nezajištění věřitelé mají velmi nízké šance na uspokojení svých pohledávek. Uspokojení zajištěných věřitelů však není rovněž vysoké. Výplatní poměr těchto pohledávek je přibližně 25%. Nízký výnos pro tyto pohledávky je zapříčiněn ekonomickou krizí, která probíhá po většinu doby funkčnosti insolvenčního zákona. Dalším důvodem může být převis nabídky, kdy soustavně rostoucí počet úpadků podnikatelských subjektů vede k převisu nabídky zástav, přičemž poptávka je vinou recese chabá.¹⁰

5.1. Dopady insolvenčních řízení na příjmy státního rozpočtu

Případ jako byl ten v praktické části práce není ojedinělý. Dle státního závěrečného účtu za rok 2013 byl zaznamenán nárůst počtu podaných insolvenčních návrhů z 32 228 na 36 909 návrhů, tedy o přibližně 14,5%. Tento nárůst byl zaznamenán z velké části u fyzických osob podnikajících na základě živnostenského oprávnění, kdy u nich byla patrná nižší ekonomická aktivita a jejich dluhy z podnikání byly minimální. Dále se jednalo o vzestup v případech fyzických osob nepodnikatelů, kdy řešení jejich úpadku probíhalo formou oddlužení, které je brané jako sanační forma řešení.

V případech řešení dlužníkovy úpadku sanační formou, tedy oddlužením, je uspokojování pohledávek státních rozpočtů stále málo úspěšné. V případech podnikatelských subjektů jsou známy důvody nárůstu zahájených insolvenčních řízení.

Jako první z důvodů se jedná o dopad ekonomické krize, dále se může jednat o stále se zhoršující platební morálku ve vztazích obchodně právních a v poslední řadě může jít o snížení počtu zakázek, kdy se v těchto případech mohou lhůty splatnosti faktur prodlužovat. V platebním styku dochází k záměrnému zpoždování plateb za již

¹⁰ KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER a Luboš SMRČKA. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008–2013*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xv, 143 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 9788074004971.

splatné závazky, kdy obchodní společnosti zdržováním svých plateb si tímto postupem nahrazují krátkodobý obchodní úvěr u bank.¹¹

Toto jednání je pro české podnikatelské subjekty velmi typické. Těmito kroky však přechází od druhotné platební nekázně až k neschopnosti hradit své závazky. Poté dochází mezi subjekty ke konfliktům, kdy k úhradě pohledávky dojde mnohdy až pod pohrůžkou či samotným podáním insolvenčního návrhu ze strany věřitele. Tímto jednáním podnikatelský subjekt přichází o nové zakázky a jeho platební morálka klesá celkově na nižší úroveň. Dlužník se v těchto případech velmi často svého movitého či jiného likvidního majetku zbaví ještě před samotným podáním insolvenčního či exekučního návrhu. Uspokojování pohledávek je poté minimální nebo žádné, jelikož dochází ke zrušení insolvenčního řízení z důvodu nemajetnosti.

Pohledávky finančních úřadů

Předlužení, nemajetnost či smrt dlužníka patří mezi nejčastější příčiny nízké vymahatelnosti daňových pohledávek. Majetek dlužníků je v těchto případech velmi těžko dohledatelný, v případě úmrtí je samotné dědictví zatíženo dluhy, či je společnost zrušena, aniž by existoval právní nástupce nebo se dostane do likvidace. Podnikatelské subjekty často vykazují ekonomickou činnost, která je pouze fiktivní, kdy v danou chvíli již nevlastní žádný majetek. Daňové povinnosti jsou v těchto případech doměřovány ve chvíli, kdy daný subjekt již zmíněným majetkem nedisponuje a je před zahájením insolvenčního řízení, což má vliv na vymáhání pohledávek.

Nevymahatelnost pohledávek může být dále zapříčiněna zvyšující se druhotnou platební neschopností dlužníků, kterou způsobuje hospodářská recese. Většina dlužníků, kteří mají největší podíl na nedoplatcích na dani z přidané hodnoty vlastní od počátků své podnikatelské činnosti pouze majetek ve formě peněžních prostředků. Tyto podnikatelské subjekty nedisponují dlouhodobým majetkem, kterým by bylo možné zajistit pohledávky věřitelů.

Důležitou součástí vymáhání nedoplatků na dani z přidané hodnoty je prevence jejich vzniku, kdy je potřeba se na tuto problematiku zaměřit ve chvíli, kdy daňové subjekty ještě aktivně vykazují podnikatelskou činnost. Problémové daňové subjekty je potřeba sledovat a jejich majetek zajišťovat zástavami. V případě, že podnikatelský

¹¹ Oddělení 1102. www.mfcr.cz. www.mfcr.cz. [online]. 19.6.2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>

subjekt vstoupí do insolvenčního řízení, je ze strany věřitelů potřeba sledovat lhůty k uplatnění svých přihlášek pohledávek a být aktivními účastníky věřitelského výboru.

Dále je ještě nutno poznamenat, že ve srovnání s exekučními náklady, které vznikají při exekuci prováděné podle exekučního řádu soudním exekutorem, nemají exekuční náklady vzniklé v souvislosti s provedením daňové exekuce dle daňového řádu v případě, že dlužník vstoupí do insolvenčního řízení, privilegovanou pozici. Tento disproportionální stav nicméně vyplývá z platné právní úpravy obsažené v exekučním řádu (§ 46 odst. 7 exekučního řádu), která nemá obdobu v daňovém řádu.¹²

Podle evidencí stavu daní byla ke dni 31. prosince 2013 částka daňových pohledávek přihlášených do insolvenčních řízení, které nebyly doposud ukončené, celkem 20,9 mld. Kč, což je 18,7% z objemu veškerých daňových nedoplatků, jenž jsou předmětem vymáhání. Oproti roku 2012 vzrostla částka o 1,7 mld. Kč. Celkem bylo z insolvenčních řízení vymoženo 174,2 mil. Kč

Ačkoli je nový insolvenční zákon účinný již řadu let, je uspokojování daňových pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení stále na velmi nízké úrovni oproti pohledávkám, které si finanční úřady vymáhají sami svými úkony. Výsledky uspokojení pohledávek finančních úřadů přihlášených v insolvenčním řízení nejsou uspokojivé. S těmito negativními výsledky souvisí dlouhá doba trvání insolvenčních řízení a také nízká hodnota majetkové podstaty dlužníka.

Pozitivum spatřují finanční úřady ve funkci insolvenčního rejstříku, ve kterém jsou přehledně zaznamenány všechny kroky a události, týkající se veškerých částí insolvenčního řízení.

5.2. Dopady insolvenčních řízení na příjmy České správy sociálního zabezpečení

Novela OSŘ přinesla změny ve způsobu vymáhání pohledávek, kdy má Česká správa sociálního zabezpečení jen jednu možnost a to předat své pohledávky na vymáhání soudním exekutorům. Velká pozornost je zde věnována včasnému zahájení tohoto řízení. V případě nedobytnosti pohledávek za sociální pojištění a pohledávek, které jsou přihlašovány do insolvenčního řízení v případě úpadku dlužníka, jsou

¹² Oddělení 1102. www.mfcr.cz. www.mfcr.cz. [online]. 19.6.2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpoctu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>

důsledně hodnocena kritéria pro odpisování těchto pohledávek a jejich následný převod na podrozvahový účet.

Ke dni 31. prosince 2013 evidovala Česká správa sociálního zabezpečení 117 dlužníků pojistného s pohledávkou vyšší než 30 mil. Kč (o 3 dlužníky méně než v roce 2012), z toho 74 v konkurzu nebo v insolvenčním řízení a 13 v likvidaci. Celková výše pohledávek za těmito dlužníky činí 11 052 mil. Kč, tj. 17,4 % celkového, od roku 1993 kumulovaného objemu pohledávek a proti stavu k 31.12.2012 došlo k nárůstu o 363,7 mil. Kč.¹³

5.3. Dopady insolvenčních řízení na příjmy zdravotních pojišťoven

Všeobecná zdravotní pojišťovna ve své výroční zprávě za rok 2013 uvedla pouze objem peněžních prostředků odepsaných za dlužné pojistné, penále a pokuty, kdy jedním z hlavních důvodů odpisu byly také pohledávky neuspokojené v insolvenčním řízení. Celkový objem odepsaných pohledávek v roce 2013 činil 2 360 047 tis. Kč.

Vojenská zdravotní pojišťovna uvedla ve své výroční zprávě za rok 2012, že byly pravidelně denně vyhodnocovány informace o zahájení a dalším průběhu řízení o insolvenční. Za rok 2012 odepsala vojenská zdravotní pojišťovna pohledávky v celkové hodnotě 169 452 tis. Kč, z čehož 76 924 tis. Kč činilo dlužné pojistné, 92 351 tis. Kč penále a 177 tis. Kč byly pokuty. Mezi hlavní důvody odpisu pohledávek bylo jejich neuspokojení v insolvenčním řízení. Pohledávky buď nebyly uspokojeny z důvodu zrušení insolvenčního řízení pro nedostatek majetku, nebo nebyly uspokojeny po vydání usnesení o rozvrhu z obdobných důvodů.

Česká průmyslová zdravotní pojišťovna prováděla nad rámec kontroly plátců pojistného, u kterých bylo zjištěno zahájení insolvenčního řízení. Při zjištění této skutečnosti a současně dluhu na zdravotním pojistném, byly neprodleně vystavovány výkazy nedoplatků, které byly následně přihlašovány jako pohledávky do insolvenčních řízení. V roce 2012 byly přihlášeny pohledávky do 685 insolvenčních řízení. V případě neuspokojení pohledávek v insolvenčním řízení či bezvýsledné exekuce, byly pohledávky odepsány. Celkem byly odepsány pohledávky ve výši 91 598 tis. Kč, kdy částku 42 823 tis. Kč tvořilo dlužné pojistné a částku 48 775 tis. Kč tvořily penále.

¹³ Oddělení 1102. www.mfcr.cz. www.mfcr.cz. [online]. 19.6.2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>

Ve své výroční zprávě za rok 2013 uvedla **odborová zdravotní pojišťovna** odepsané pohledávky za zdravotní pojištění v celkové výši 38 889 tis. Kč, kdy částku 21 tis. Kč tvořily neuspokojené pohledávky v insolvenčních řízení. Tato částka byla odepsána za zaměstnavatele, kdy za osoby samostatně výdělečně činné nevznikly pohledávky odepsané z důvodu neuspokojení v insolvenčním řízení.

Výroční zpráva **zaměstnanecké pojišťovny Škoda** za rok 2012 uvádí, že v tomto roce bylo provedeno celkem 361 kontrol u zaměstnavatelů, kdy u 13 z nich byl zjištěn úpadek či likvidace. Neuspokojené pohledávky jsou, jako v případě ostatních zdravotních pojišťoven, odepisovány. K odpisu dochází zejména v případě zamítnutí insolvenčního návrhu, zrušení insolvenčního řízení pro nedostatek majetku, nemajetnost či smrt dlužníka. Celkem byly v roce 2012 odepsány pohledávky ve výši 9 636 tis, Kč.

Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra ve své výroční zprávě rovněž potvrzuje, že přistoupila k důkladnějším kontrolám zejména u zaměstnavatelů, kdy předmětem kontrol byly především výše odvodu zdravotního pojištění a dodržení termínu splatnosti. Dalšími důležitými aspekty kontroly byly případy, kdy plátce vstoupil do insolvence či likvidace. Pohledávky neuspokojené v insolvenčním řízení byly odepisovány. Celková výše odepsaných pohledávek v roce 2013 byla 194 682 tis. Kč

Výnosy z uspokojených pohledávek v insolvenčním řízení jsou součástí příjmů **revírní bratrské pokladny**. V roce 2012 si tato zdravotní pojišťovna přihlásila do insolvenčních řízení celkem 231 případů, kdy celková suma pohledávek byla 27 068 tis. Kč. Počet plátců pojistného, na které bylo zahájeno insolvenční řízení vzrostl o 71%. Nedobytné pohledávky byl odepsány v celkové sumě 48 447 tis. Kč, kdy nebyl přesně specifikován objem neuspokojených pohledávek z insolvenčních řízení.

6. ZÁVĚR

Insolvenční zákon je účinný již řadu let a přinesl s sebou vícero změn oproti svému předchůdci, zákonu o konkursu a vyrovnání. Jeho pozitivní dopady můžeme sledovat jak v posílení postavení věřitele, tak v zavedení sanačních způsobů řešení insolvence dlužníka.

Věřitelé se dočkali změn v podobě lepšího postavení v insolvenčním řízení, kdy byla prostřednictvím věřitelských orgánů posílena jejich pravomoc v rámci řešení jednotlivých otázek dlužníka. Řada úkonů prováděná v rámci konkrétního insolvenčního řízení vyžaduje souhlas věřitelských orgánů, nebo jejich přímou aktivitu, ať již v podobě schůze věřitelů například dle ustanovení § 46 InsZ, věřitelského výboru dle ustanovení § 58 InsZ, nebo zástupce věřitelů, pro kterého se použijí přiměřeně ustanovení věřitelského výboru (ustanovení § 68 InsZ).

Dlužníkům se otevřely nové obzory v podobě rozšíření způsobů, jakými lze úpadek řešit, a to konkrétně zavedením sanační formy řešení úpadku, tedy reorganizace či oddlužení. V InsZ byly do právní úpravy promítnuty nové principy v návaznosti na potřebu praxe, kdy je na jedné straně kladen důraz na uspokojení věřitelů dlužníka a na druhé na současné zachování podnikatelské činnosti dlužníka

Mimo jiné se změna dotkla i insolvenčních správců, kteří od nabytí účinnosti insolvenčního zákona musí splňovat kvalifikační podmínku magisterského vzdělání a dále složit zkoušku insolvenčního správce.

V případě vzniklých pohledávek musí být věřitelé v dnešní době opatrní a musí věnovat zvýšenou pozornost svým dlužníkům zejména z důvodu včasného podání přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení, pokud úpadek dlužníka nastane.

K usnadnění obdobných činností a orientaci v insolvenčních řízeních dopomáhá nejen věřitelům, ale dalším institucím či soukromníkům, insolvenční rejstřík, který je velmi kladně hodnocen odbornou i laickou veřejností. V insolvenčním rejstříku jsou zveřejněny veškeré dokumenty týkající se insolvenčního řízení dlužníka. Dalším přínosem insolvenčního rejstříku je transparentnost a zprůhlednění jednotlivých insolvenčních řízení.

Teoretická část práce přinesla přehled právní úpravy insolvenčního řízení a to především s ohledem na fundamentální právní předpis celého právního odvětví, kterým je InsZ. Naopak v praktické části práce jsou uvedeny konkrétní projevy teoretických

východisek v praxi. Jsou zde prostudovány konkrétní případy úpadku podnikatelů řešeného dle InsZ formou konkursu. V případě konkursu podnikatele, kterým byla společnost s ručením omezeným, byl výnos z prodeje majetkové podstaty nedostačující pro uspokojení přihlášených pohledávek, kdy byly uspokojeny pouze pohledávky za majetkovou podstatou. Vzhledem k zániku společnosti zanikly i pohledávky tohoto subjektu.

V případě konkursu podnikatele fyzické osoby postačil výnos z prodeje majetkové podstaty na uspokojení zajištěných pohledávek a částečné poměrné uspokojení pohledávek nezajištěných.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit příčiny, vývoj a následné řešení úpadků podnikatelských subjektů, kdy obecně platné principy jsou uvedeny ve výše zmíněné teoretické části a obohaceny o konkrétní projevy v reálných případech, tak jak je přinesla aplikační praxe. Dále bylo za cíl stanoveno ověření dopadů jednotlivých způsobů řešení úpadku na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a České správy sociálního zabezpečení. Tato problematika je popsána v oddílu Shrnutí výsledků zkoumání, kde jsou uvedeny konkrétní sumy pohledávek, které nebyly v insolvenčních řízeních uspokojeny a byly následně jednotlivými institucemi odepsány.

Cíl práce byl tedy splněn.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Konkursní a vyrovnací řízení*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995, 335 s. Právo a současnost, Sv. 2. ISBN 8085964015.
- HÁSOVÁ, Jiřina. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxi, 1100 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074003202.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualiz. vyd. ve znění zákona č. 294/2013 Sb. Praha: Leges, 2014, 864 s. Glosátor. ISBN 9788087576809.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, xxxvii, 1550 s. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 9788071795919.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2014, 491 s. Praktická právnická příručka. ISBN 9788072019397.
- KISLINGEROVÁ, Eva, Tomáš RICHTER a Luboš SMRČKA. *Insolvenční praxe v České republice: v období 2008–2013*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, xv, 143 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 9788074004971.

- Oddělení 1102. www.mfcr.cz. www.mfcr.cz. [online]. 19.6.2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpoctu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>
- Mgr. Tereza Přecechtělová. www.epravo.cz. www.epravo.cz. [online]. 12.11.2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/revize-narizeni-o-upadkovem-rizeni-aneb-evropska-insolvence-po-patnacti-letech-v-novem-kabate-1-cast-96042.html%29>.
- <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvencni-pravo.html>
- <http://www.konkursni-noviny.cz/>
- Vědecký tým Výzkum insolvence. [online]. 28.1.2015. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.vyzkuminsolvence.cz/grafy-a-fotodokumentace/nezajisteni-veritele-maji-mizive-sance-na-penize-dalsi-zavery-ze-statisticky-setreni.html>

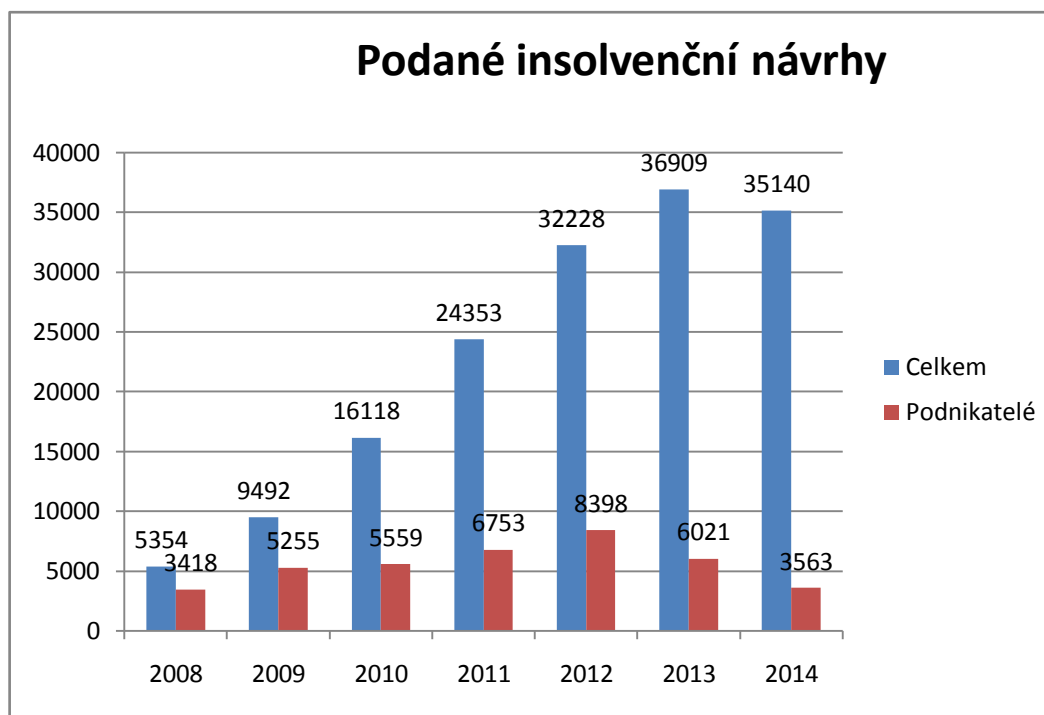
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

8. SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek 1	44
Obrázek 2	44
Obrázek 3	45
Obrázek 4	45
Obrázek 5	46
Obrázek 6	46
Řízený rozhovor.....	47

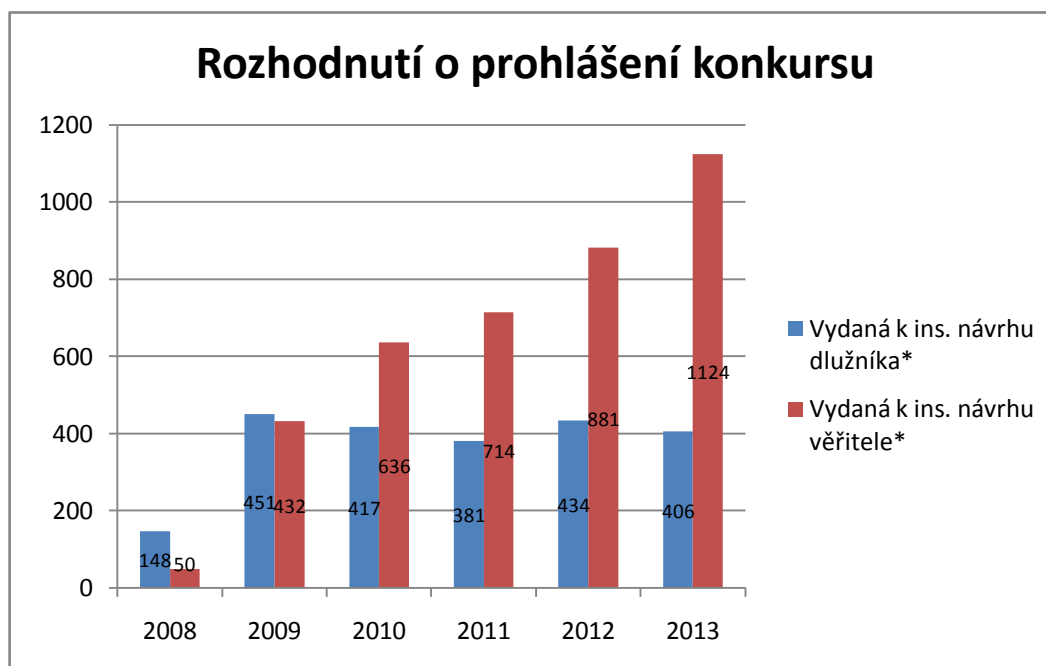
9. PŘÍLOHY

Obrázek 1

Zdroj dat: www.vyzkuminsolvence.cz (7.3.2015)

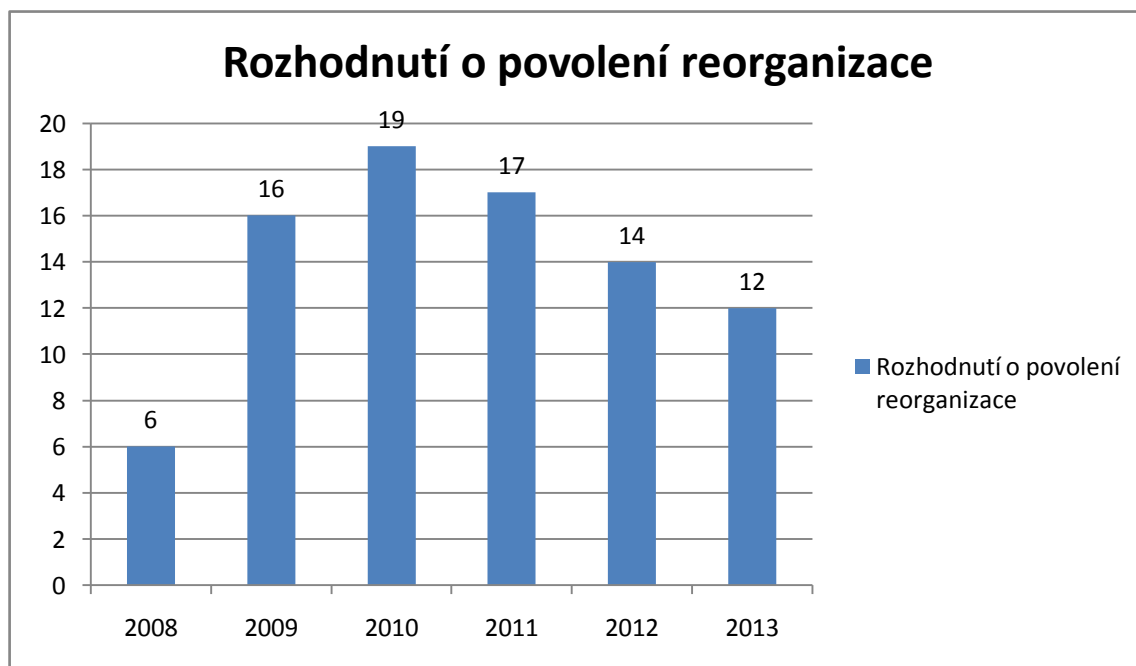
Obrázek 2

Zdroj dat: www.insolvenci-zakon.justice.cz (8.3.2015)

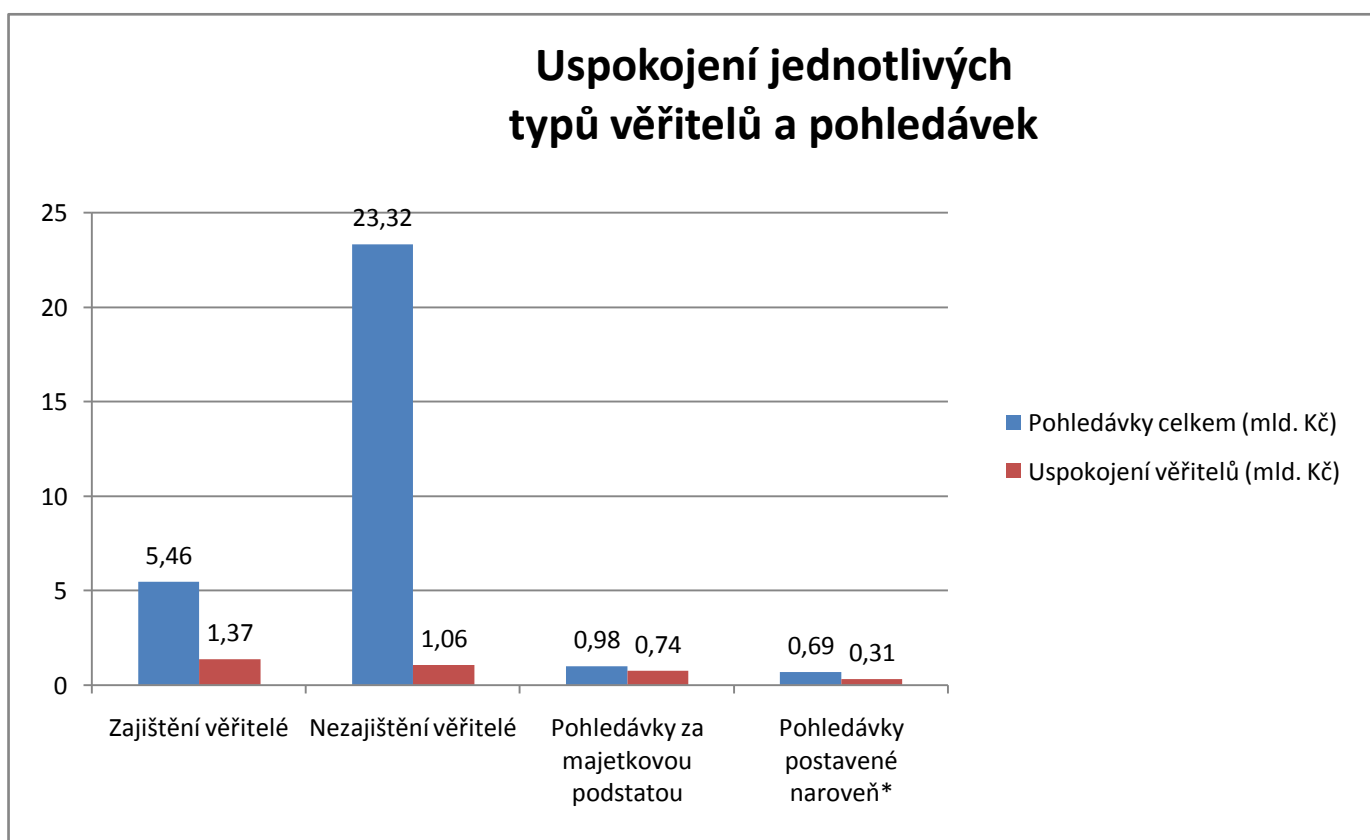
*bez návrhu na způsob řešení úpadku

Obrázek 3

Zdroj dat: www.insolvenci-zakon.justice.cz (8.3.2015)

Obrázek 4

Zdroj dat: www.vyzkuminsolvence.cz (7.3.2015)

*pohledávkám za majetkovou podstatou

Obrázek 5 Pohledávky finančních úřadů

	2011	2012	2013
Uplatněné pohledávky v dosud neukončených insolvenčních řízeních celkem	16,5 mld. Kč	19,2 mld. Kč	20,9 mld. Kč
Došlé platby z insolvenčních řízení celkem	284,4 mil. Kč	124,9 mil. Kč	174,2 mil. Kč

Zdroj dat: www.mfcr.cz (7.3.2015)

Obrázek 6 Pohledávky ČSSZ

	2011	2012	2013
Počet dlužníků v IR s pohl. vyšší než 30 mil. Kč/výše pohl. celkem	91/ 11 052 mil. Kč	81/ 10 689 mil. Kč	74/ 11 052 mil. Kč
Počet dlužníků v IR s pohl. vyšší než 300 mil. Kč/výše pohl. celkem	2/ 2,3 mld. Kč	2/ 2 287,1 mil. Kč	2/ 2 287,1 mil. Kč
Počet dlužníků v IR s pohl. vyšší než 700 mil. Kč/výše pohl. celkem	1/ 1,6 mld. Kč	1/ 1 596,3 mil. Kč	1/ 1 596,3 mil. Kč

Zdroj dat: www.mfcr.cz (7.3.2015)

Řízený rozhovor s insolvenční správkyň

- **Jaká je nejčastější příčina úpadku podnikatelů, které máte na starosti?**

Nejčastější příčinou úpadku podnikatelů bývá nepovedený podnikatelský záměr, kdy podnikatel předem neřeší budoucnost svého podnikání a jedná poněkud unáhleně. Další příčinou je nevhodné ekonomické prostředí, ve kterém subjekt vykonává svou podnikatelskou činnost, kde i přes sebelepší podnikatelský záměr podnikání nepřináší zisk. Špatné načasování vstupu na trh může být další příčinou, která může vést k úpadku podnikatele. Často se společnosti dostávají do krizových situací díky neodpovědnému jednání svých statutárních orgánů, kteří při zjištění negativních skutečností včas neprovedou potřebná sanační opatření.

- **Setkáváte se v insolvenčních řízeních se součinností dlužníků nebo spíše s jejich nespoluprací?**

Dlužníci ve většině případů nespolupracují a jejich součinnost je velmi omezená. Pokud získá insolvenční správce od dlužníka určité informace, většinou se jedná pouze o jejich část, kdy zbytek informací záměrně zamlčují. Insolvenční správce poté musí tyto informace složitě získávat od třetích stran.

- **Setkáváte se s případy tzv. nepoctivého záměru?**

Setkávám se s případy tzv. bílých koní, kdy společnost převede podíl na zahraničního společníka, který není fyzicky dohledatelný. Statutární orgány společností nepodávají insolvenční návrhy včas, kdy by bylo možné řešit úpadek reorganizací. U těchto případů je však velice obtížné určit, do jaké výše by byly pohledávky uspokojovány v případě včasného podání insolvenčního návrhu oproti výši uspokojování, kdy jsou vlastnické podíly již převedeny na několik dalších členů.

- **Jaká je podle Vás míra uspokojení pohledávek státního rozpočtu, ČSSZ a zdravotních pojišťoven z insolvenčních řízení?**

Uspokojení těchto pohledávek je dle mého názoru na nízké úrovni. Pokud je podnikatelský subjekt v úpadku, většinou se jedná o formu konkurzu, kdy jsou tyto pohledávky nezajištěné, tudíž v případě zjištění majetkové podstaty jsou uspokojeny pouze zajištěné pohledávky, což jsou zejména finanční instituce.

- **Co je podle Vás příčinou nízké vymahatelnosti těchto pohledávek v insolvenčních řízeních?**

Příčina je ve statutárních orgánech společnosti, kteří i přes zjištěné problémy, se kterými se společnost potýká, tyto skutečnosti neřeší a svým nezodpovědným jednáním prohlubují zadluženost společnosti. Místo žádosti o povolení reorganizace zatěžují společnost dalšími obchodními úvěry, kdy toto jednání zapříčiňuje nízké uspokojování pohledávek přihlášených do insolvenčního řízení. Namísto včasných reorganizačních či sanačních opatření je úpadek řešen likvidační formou konkursu s nízkým uspokojením věřitelů.

- **Zlepšilo se podle Vás postavení věřitelů v insolvenčních řízeních?**

Ano. Věřitelé mají větší pravomoce, více se zajímají o své pohledávky a mají možnost získat více informací díky insolvenčnímu rejstříku na internetu. Také jsou věřitelé více v kontaktu s insolventními správci, kdy je tato komunikace z obou stran žádoucí.